

Aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Mevrouw Mr Drs I.K. van Engelshoven
Ministerie van OCW
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Amsterdam, 23 januari 2018

Reactie op verkenning Raad voor Cultuur 'Cultuur voor stad, land en regio'

Geachte mevrouw van Engelshoven,

Op 14 december jl. heeft Kunsten '92 met haar leden de verkenning '*Cultuur voor stad, land en regio, de rol van de stedelijke regio's in het cultuurbeleid*' besproken. Onder het voorbehoud dat dit onderwerp heel complex is en de voorstellen van de Raad nog te onuitgewerkt zijn om goed te kunnen beoordelen, delen wij alvast onze eerste bevindingen met u.

Wij constateren in de eerste plaats dat de voorstellen van de Raad nog verre van besluitrijp zijn. De Raad onderzoekt in de verkenning welke mogelijkheden er zijn om tot een betere samenwerking te komen tussen de verschillende overheden onderling, en tussen overheden en de cultuursector. Kernvraag die de Raad daarbij stelt: hoe organiseer je het permanente gesprek tussen overheden om doelstellingen van het cultuurbeleid te bereiken. De Raad stelt vast daarvoor geen kant en klaar model voorhanden te hebben: het is een kwestie van leren en experimenteren, zoeken naar een werkbare verdeling van verantwoordelijkheden, naar goede manieren van samenwerking en passende democratische besluitvorming en controle. De Raad presenteert zijn verkenning niet als sluitstuk, maar als denkstuk om daarover met elkaar in discussie te gaan. Het gaat slechts om een voorzet in het besef dat het ook anders kan. Die uitnodiging tot verdere ideevorming nemen wij graag aan.

Kunsten '92 heeft zelf actief bijgedragen aan het agenderen van een betere afstemming tussen overheden in het cultuurbeleid. Na de bezuinigingen in 2011 is Kunsten '92 daarover het gesprek aangegaan met de G9 en heeft het de noodzaak tot meer samenhang tussen Rijk en regio, en erkenning van een gedeelde verantwoordelijkheid daarvoor, onder de aandacht gebracht. Door de bezuinigingen waren de verhoudingen onder druk komen te staan en konden zwakke plekken in de infrastructuur niet worden opgelost. De systematiek bood onvoldoende flexibiliteit om rekening te houden met de ontwikkelingen en de noden in het veld. Een combinatie van een sterke landelijke regie en een op de praktijk gerichte benadering (bottom-up) is daarbij altijd ons uitgangspunt geweest.

Kunsten '92 deelt de opvatting van de Raad voor Cultuur dat we in het landelijk beleid meer rekening moeten houden met de keuzes die lokaal worden gemaakt. Daarmee kunnen we betere randvoorwaarden voor een rijk, divers en bloeiend cultureel leven creëren.

Wij zijn dan ook voorstander van meer cofinanciering. Dat kan immers zorgen voor een samenhangender cultureel klimaat, omdat regionale ecosystemen, gemeenten en provincies meer invloed krijgen op voor hen relevante beslissingen in het landelijk cultuurbeleid. Een belangrijke voorwaarde voor de verbetering van landelijke en regionale samenwerking is de bestendigheid van gemaakte afspraken. In dit licht ondersteunen wij het voorstel van de Raad om de looptijd van de cultuurnota te verlengen naar 6 jaar. Dit kan, mits het bestel evenwichtig wordt ingericht, ook een grote verlichting zijn voor de culturele instellingen. Tenslotte valt veel te zeggen voor het in de wet vastleggen van een goed omschreven, gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheden ten aanzien van het culturele ecosysteem als geheel.

Dit alles gezegd hebbende vindt Kunsten '92 dat de Raad het inhoudelijke belang van een zelfstandig landelijk cultuurbeleid voor de ontwikkeling van de kunst te ver op de achtergrond plaatst. Niet de grote inhoudelijke vraagstukken die globaal, nationaal en lokaal om visie en leiderschap vragen staan centraal, maar de bestuurlijke inrichting van een nieuw verdelingsmechanisme wordt als belangrijkste probleem geagendeerd. Hoe dit kunst en cultuur beter in de samenleving zou verankeren en wat dit verbetert aan de positie van makers, instellingen, podia, musea en andere voorzieningen blijft onduidelijk. Onduidelijk is ook waarom de rol van de publieke cultuurfondsen zich voortaan zou moeten beperken tot innovatie. Hetzelfde geldt voor het introduceren van een RIS naast de BIS alsof het om totaal verschillende planeten gaat, in plaats van een prettig diverse maar evengoed samenhangende cultuur. De grote gevolgen die dit alles heeft voor de culturele infrastructuur en de ontwikkeling van ons kunstleven worden niet benoemd.

Bij ons kwamen de volgende vragen op:

- Waar ligt de regie? Hoe kom je tot een gezamenlijke visie en een gezamenlijk kader voor besluitvorming waarin overheden en sector zich herkennen? Wat is de betekenis van een landelijk cultuurbeleid dat zich alleen nog maar richt op wat de regio wil? Is de winst van samenwerking juist niet dat daarin verschillende dimensies aan bod komen die leiden tot the best of both worlds?
- Wordt de versnippering en het gebrek aan samenhang van het huidige bestel door de toevoeging van een nieuw bestelniveau niet alleen maar vergroot? En hoe ga je om met tientallen functies en instellingen die zowel een lokale als (inter)nationale betekenis hebben en/of waar vernieuwing en traditie in elkaar verweven zijn?
- Hoe kan de door de Raad bepleite vereenvoudiging van het beoordelingssysteem en de afname van beoordelingslasten worden waargemaakt?
- Hoe voorkom je dat door invoering van de RIS het budget verder wordt versnipperd en ten koste gaat van de slagkracht en kerntaak van de fondsen en BIS?
- Hoe vindt de gewenste betekenisvolle dialoog tussen de verschillende overheden plaats als daarbij niet de inhoud maar het verdelingsmechanisme centraal staat?
- Stimuleert dit model Rijk, provincies en gemeenten echt om gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen en te investeren?
- Hoe stroomlijn en organiseer je in de praktijk een advisering waarin een regionaal samenhangend plan niet langs meerdere loketten en bestuurlijke lagen moet?
- Hoe wordt regionaal/nationaal en internationaal perspectief verbonden?

Voor een bloeiende kunst- en cultuursector is het van belang dat er voldoende oog is voor ontwikkelingen in de sector zelf, dat er ruimte is voor een fijnmazig beleid en maatwerk, dat zich permanent rekenschap geeft van die ontwikkelingen: succesvol beleid volgt de ontwikkelingen in de kunst.

Wij delen de doelstellingen en de analyse van de Raad voor Cultuur, maar vinden dat de voorgestelde oplossingsrichting onvoldoende de vraagstukken adresseert waar instellingen en kunstenaars mee worstelen. Kunsten '92 levert daarom graag een bijdrage om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om dicht op de praktijk oplossingen aan te dragen voor de knelpunten die in de sector leven en die in het debat over de vernieuwing van het bestel betrokken moeten worden. Hierover treden wij graag met u in overleg.

Met vriendelijke groeten, mede namens het bestuur van Kunsten '92

Jan Zoet
Voorzitter Kunsten '92